

KONFERENSIYALAR.COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**XIX RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

OKTYABR, 2026

ISSN 3093-8791

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.com>

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
XIX Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 19-son (13-oktyabr, 2026-yil).– 191 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 9-oktyabr

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi XIX Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2026-yil

© Mualliflar jamoasi, 2026-yil

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA UY RO'ZG'OR BUYUMLARI NOMLARINING CHOG'ISHTIRMA TADQIQI

Ro'zimurodova Shohista Akbar qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Email: shohista_rozimurotova@tues.uz

Orcid: <https://orcid.org/0009-0009-9569-3201>

Tel: +998937693093

Annotatsiya. Maqolada ingliz va o'zbek tillaridagi uy-ro'zg'or buyumlari nomlari semantik, so'z yasalishi va lingvomadaniy jihatdan chog'ishtiriladi. Oshxona jihozlari, mebel, yotoq anjomlari va uy bezaklariga oid birliklar misolida ikki tildagi nomlash tamoyillari ko'rib chiqiladi. Tahlil ayrim buyumlar uchun yaqin muqobillar mavjudligini, ayrim nomlarning ma'no doirasi esa faqat kontekstda aniqlanishini ko'rsatadi. Xususan, dasturxon, sandiq va qozon kabi birliklarni tarjima qilishda buyumning shakli bilan birga vazifasi va qo'llanish sharoitini hisobga olish zarur.

Kalit so'zlar: uy-ro'zg'or buyumlari, leksik-semantik guruh, chog'ishtirma tahlil, ingliz tili, o'zbek tili, tarjima muqobilligi, lingvomadaniyat.

A COMPARATIVE STUDY OF HOUSEHOLD ITEM NAMES IN ENGLISH AND UZBEK

Ro'zimurodova Shohista Akbar qizi

Termez University of Economics and Service

Annotation. This article provides a comparative analysis of household item names in English and Uzbek from semantic, word-formation, and linguocultural perspectives. The naming principles of the two languages are examined through examples of lexical units related to kitchen utensils, furniture, bedding, and household decorations. The analysis reveals that direct equivalents exist for certain items, while the semantic scope of other terms can only be determined in context. In particular, when translating terms such as dasturxon (tablecloth or traditional table covering), sandiq (chest or storage box), and qozon (cauldron or cooking pot), it is necessary to consider not only the physical form of the item but also its function and context of use.

Keywords: household items, lexico-semantic group, comparative analysis, English language, Uzbek language, translation equivalence, linguoculture.

DOI: <https://doi.org/10.47390/ya-dif-y2026v2i19/n29>

Uy-ro'zg'or buyumlari nomlari insonning kundalik turmushi bilan uzviy bog'liq leksik qatlamni tashkil etadi. Bunday so'zlar buyumning vazifasi, materiali, shakli yoki uy ichidagi o'rnini bildiradi. Ularning ma'nosini qiyoslash til o'rgatish va tarjima amaliyotida muhim: bir tilda bitta so'z bilan atalgan buyum boshqa tilda bir necha nomga ega bo'lishi yoki izohli tarjimani talab qilishi mumkin.

Maqolaning maqsadi ingliz va o'zbek tillaridagi uy-ro'zg'or buyumlari nomlarining umumiy hamda farqli semantik xususiyatlarini aniqlashdir. Tadqiqot obyekti sifatida har ikki tildagi uy-ro'zg'or buyumlarini anglatuvchi leksik birliklar, predmeti sifatida esa ularning ma'nosi, tuzilishi va tarjimadagi muqobilligi tanlandi. Ishda chog'ishtirma, tavsifiy va semantik tahlil usullaridan foydalanildi. Misollar lug'at izohlari va so'zlarning odatiy qo'llanishiga tayangan holda tahlil qilindi; ular miqdoriy korpus natijasi sifatida talqin qilinmaydi.

Asosiy qism

Uy ro'zg'or buyumlari nomlarining semantik guruhlari

Uy-ro'zg'or buyumlari nomlarini buyumlarning asosiy vazifasiga ko'ra ovqat tayyorlash anjomlari, ovqatlanish buyumlari, saqlash jihozlari, yotoq anjomlari va uy bezaklariga ajratish mumkin. Bunday tasnif shartlidir: masalan, sandiq saqlash buyumi bo'lishi bilan birga xona jihozi vazifasini ham bajarishi mumkin.

1-jadval.

Uy-ro'zg'or buyumlari nomlarining qiyosiy guruhlari

Guruh	O'zbekcha birliklar	Inglizcha birliklar	Qiyosiy izoh
Ovqat tayyorlash	qozon, tova, choynak	pot, pan, kettle, teapot	Muqobil vazifa va buyum turiga bog'liq.
Ovqatlanish	likopcha, piyola, qoshiq	plate, bowl, cup, spoon	Piyola va cup doimo aynan bir xil buyum emas.
Saqlash	sandiq, javon, shkaf	chest, shelf, cupboard, wardrobe	Jihoz tuzilishi va saqlanadigan buyum ahamiyatli.
Yotoq anjomlari	yostiq, ko'rpa, choyshab	pillow, quilt, blanket, sheet	Tuzilish va foydalanish usuli muqobilni belgilaydi.
Uy bezaklari	gilam, parda	carpet, rug, curtain	O'lcham va joylashuv tarjimada hisobga olinadi.

Jadvaldagi birliklar orasida yaqin muqobillar mavjud. Masalan, qoshiq – spoon juftligi odatiy vaziyatlarda bevosita tarjima qilinadi. Biroq choynak – kettle juftligi barcha kontekstlarda teng emas. Ingliz tilidagi kettle odatda suv qaynatish uchun ishlatiladigan idish yoki elektr jihozni, teapot esa choy damlash va quyish idishini anglatadi. Shu bois o'zbekcha choynakning inglizcha muqobili uning gapdagi vazifasiga ko'ra tanlanadi [1].

Nomlashda buyum vazifasi va tuzilishining o'rni

Har ikki tilda buyumlarni nomlashda ularning amaliy vazifasi muhim o'rin tutadi. Shunga qaramay, bir xil umumiy vazifaga ega jihozlar tillarda turlicha chegaralanishi mumkin. Masalan, javon va shkaf so'zlarini inglizchaga tarjima qilishda jihozning ochiq yoki yopiq ekani, uning ichida qanday buyumlar saqlanishi aniqlashtiriladi. Inglizcha cupboard eshikli, ichida buyum saqlanadigan jihozni bildiradi; kiyim saqlashga mo'ljallangan jihoz uchun kontekstga qarab wardrobe ishlatiladi [2].

Ingliz tilida ikki asosdan tuzilgan nomlar orasida tablecloth, bookshelf va dishwasher kabi birliklar mavjud. Ularning tarkibiy qismlari buyum vazifasini yoki boshqa predmet bilan aloqasini ko'rsatadi. O'zbek tilida kir yuvish mashinasi, idish yuvish mashinasi va ovqat stoli kabi birikmalar ham buyumni uning vazifasi orqali aniqlashtiradi. Ikki tilda vazifaga asoslangan nomlash mavjud, biroq uning ifodalanishi bir so'z yoki so'z birikmasi shaklida bo'lishi mumkin.

Ma'no doirasi va tarjima muqobilligi

Uy-ro'zg'or buyumlari nomlarini tarjima qilishda lug'atdagi birinchi muqobil bilan cheklanib bo'lmaydi. Dasturxon stol ustiga yoziladigan matoni bildirganda tablecloth mos keladi. Taomlar tortilgan davra nazarda tutilganda esa inglizcha ifodani gapning umumiy ma'nosiga qarab kengaytirish zarur. Piyola uchun oddiy vaziyatda cup qo'llanishi mumkin; idishning shakli muhim bo'lsa, tea bowl aniqroq tasvirlaydi.

Ko'rpa uchun quilt, blanket yoki bedding muqobillaridan biri buyumning tuzilishi va gapdagi ma'nosiga qarab tanlanadi. Gilam uchun carpet va rug o'rtasidagi tanlovda qoplamaning o'lchami hamda polga joylashtirilishi hisobga olinadi [3]. Qozon so'zi ham turli kontekstlarda pot yoki cauldron orqali ifodalanishi mumkin: taom tayyorlash uchun oddiy idish nazarda tutilsa pot, kattaroq va chuqur idishning ko'rinishi muhim bo'lsa cauldron mosroq bo'lishi mumkin. Muqobillik so'zlar o'rtasidagi doimiy tenglik emas, balki muayyan matnda ma'noni yetkazish imkoniyatidir.

Lingvomadaniy xususiyatlar

Ayrim uy-ro'zg'or buyumlari kundalik vazifasidan tashqari madaniy tasavvurlar bilan ham bog'lanadi. Masalan, o'zbek tilida dasturxon matoni bildirishi bilan birga ovqatlanish davrasi haqidagi ifodalarda ham qo'llanadi. Shu sababli dasturxon yozmoq birikmasi vaziyatga ko'ra lay the table yoki set out a meal tarzida berilishi mumkin. So'zma-so'z tarjima esa har doim mo'ljallangan ma'noni yetkazmaydi.

Sandiq buyumning amaliy va madaniy jihatlari birlashadigan misoldir. O'zbek tilining izohli lug'atida u turli buyumlar va bisotlarni saqlashga mo'ljallangan, qopqoqli uy-ro'zg'or buyumi sifatida izohlanadi [4]. Inglizcha chest asosiy predmet ma'nosini bera oladi; matnda sandiqning urf-odat yoki oilaviy turmush bilan bog'liq jihati muhim bo'lsa, qo'shimcha izoh zarur bo'lishi mumkin. Lingvomadaniy xulosa muayyan so'zning aniq matndagi qo'llanishi bilan asoslanishi lozim.

O'qitish va tarjima amaliyotidagi ahamiyati

Uy-ro'zg'or leksikasini faqat juft so'zlar ro'yxati sifatida yodlatish ayrim ma'no farqlarini yashirib qo'yadi. Mashg'ulotda buyum tasviri va vaziyatga tayangan topshiriqlar qo'llanishi mumkin. Masalan, suv qaynatadigan elektr choynak hamda choy damlanadigan choynak tasvirlari berilib, talabdan ingliz tilida kettle va teapot so'zlarini tanlash so'raladi. Keyingi bosqichda piyola, ko'rpa yoki sandiq qatnashgan gaplar tarjima qilinib, tanlangan muqobilning sababi izohlanadi. Bu usul so'z ma'nosini uning vazifasi va konteksti bilan birga o'rganishga yordam beradi.

Xulosa

Ingliz va o'zbek tillaridagi uy-ro'zg'or buyumlari nomlari umumiy semantik guruhlariga birlashadi: har ikki tilda ovqat tayyorlash, saqlash, yotish va uyni jihozlash bilan bog'liq buyumlar nomlanadi. Farq asosan ma'no chegaralarida hamda muayyan buyumni ajratib ko'rsatish usulida namoyon bo'ladi.

Qoshiq – spoon singari yaqin muqobillar bilan bir qatorda choynak, piyola, ko'rpa va dasturxon kabi kontekstga bog'liq birliklar ham mavjud. Shu bois uy-ro'zg'or leksikasini chog'ishtirishda buyumning vazifasi, shakli va matndagi madaniy mazmuni birgalikda hisobga olinishi kerak. Kelgusida ushbu leksik guruhni ikki tildagi matn korpuslari asosida o'rganish birliklarning qo'llanish chastotasi va uslubiy xususiyatlarini aniqlash imkonini beradi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Cambridge Dictionary. Kettle. Cambridge University Press.
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/kettle> (murojaat sanasi: 23.09.2026).
2. Cambridge Dictionary. Cupboard. Cambridge University Press.
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/cupboard> (murojaat sanasi: 23.09.2026).
3. Oxford Advanced Learner's Dictionary. Carpet. Oxford University Press.
https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/us/definition/english/carpet_1 (murojaat sanasi: 23.09.2026).
4. Izoh.uz. Sandiq. O'zbek tilining izohli lug'ati. <https://izoh.uz/word/sandiq> (murojaat sanasi: 23.09.2026).

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**XIX RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
MATERIALLARI**
2026-yil, oktyabr

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
XIX Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 19-son (13-oktyabr, 2026-yil). – 191 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 9-oktyabr.

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2026-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2026-yil.